

Programma Modernisering Gevangeniswezen

Tweede voortgangsrapportage

November 2009

Inhoudsopgave	Pagina
Ten geleide	2
Project 1: Capaciteitsmanagement	3
Project 2: Inkomsten en plaatsing	5
Project 3: Voorwaardelijke invrijheidstelling	7
Project 4: Dagprogramma	8
Project 5: Werkt!	10
Project 6: Onderwijs	11
Project 7: Motiverende bejegening en Persoonsgebonden verlof	12
Project 8: Extra Zorg Voorziening (EZV)	13
Project 9: Programma Terugdringen Recidive (TR)	14
Project 10: Forensische zorg voor gedetineerden	16
Project 11: Verbetering uitvoering ISD	17
Project 12: Verbetering uitvoering Nazorg	19

Ten geleide

Hierbij treft u de tweede Voortgangsrapportage aan van het Programma Modernisering Gevangeniswezen (MGW). In de eerste voortgangsrapportage is voor 12 projecten uiteengezet wat de doelstellingen zijn, wat de stand van zaken is en binnen welke termijn de voorgenomen of reeds gestarte acties tot resultaat moet leiden. Deze tweede voortgangsrapportage geeft de actuele stand van zaken van de projecten weer. Tevens treft u informatie aan over de projecten Multi disciplinair overleg (MDO), Psycho medisch overleg/zorg (PMO/PMZ) en Vormingsactiviteiten, die aan het programma MGW zijn toegevoegd.

Project 1: Capaciteitsmanagement

Product/activiteit 1a: Masterplan gevangeniswezen

Op basis van nieuwe prognosecijfers is het Masterplan gevangeniswezen 2009-2014 opgesteld. Naast de regionale toedeling van detentiecapaciteit voorziet het Masterplan in maatregelen om de sinds 2005 bestaande overcapaciteit op te lossen en bevat het voorstellen die bij moeten dragen aan een effectiever en efficiënter capaciteitsbeheer bij een wisselend aanbod van in te sluiten personen. Het Masterplan is d.d. 19 mei 2009 naar de Tweede Kamer toegezonden¹.

Product/activiteit 1b: Toepassing meerpersoonscelgebruik

In 2008 zijn de mogelijkheden voor uitbreiding van meerpersoonscelgebruik verkend. De uitkomsten hiervan zijn betrokken in het Masterplan gevangeniswezen.

Meerpersoonscelgebruik is een volwaardige vorm van detentiecapaciteit mits aan alle huisvestingseisen is voldaan en een goede screening- en selectie plaatsvindt. Het gebruik van meerpersoonscellen is één van de mogelijkheden om op een flexibele wijze te voldoen aan de vraag naar celcapaciteit. Het voordeel van een meerpersoonscel is dat als het huisvestingsdeel eenmaal is gerealiseerd, het in korte tijd in een eenpersoonscel is te veranderen. Andersom is een meerpersoonscel (MPC) die als eenpersoonscel (EPC) is ingezet, in korte tijd gereed te maken voor meerpersoonscelgebruik gebruik.

Product/activiteit 1c: Evaluatie Detentieconcept Lelystad (DCL)

Uit de evaluatie van het DCL blijkt dat de functionaliteiten van het bedscherp, de beschikbare faciliteiten in de cel en het groepsproces in de cel aansluiten bij de gedachten over normalisering en openheid. Positief is ook dat uit de evaluatie blijkt dat de helft van de gedetineerden aangeeft dat verblijf in een zespersoonscel hun goed bevalt. Een kwart staat neutraal tegenover deze stelling. Voorts kan uit zowel uit het betrekkelijk lage aantal incidenten als uit de veiligheidsbeleving van personeel en gedetineerden worden afgeleid dat de veiligheid in DCL niet negatiever wordt beoordeeld dan in andere detentieregimes². De uitkomsten van de evaluatie van DCL zijn meegenomen in het Masterplan gevangeniswezen 2009-2014. De locatie Lelystad van de PI Flevoland blijft een penitentiaire inrichting specifiek voor de doelgroep kortverblijvenden.

Product/activiteit 1d: Plan mobiliteit

De personele gevolgen van het nieuwe capaciteitsmanagement, de tekortbeperkende maatregelen en de intensiveringen vanuit het programma MGW zijn opgenomen in het Masterplan gevangeniswezen. Verschillende onderdelen van MGW leiden tot extra inzet van personeel. Aan de andere kant zijn in het kader van het programma MGW maatregelen genomen om de financiële taakstelling te realiseren. Het efficiënter roosteren is bijvoorbeeld een maatregel ter bevordering van de efficiency. Door het efficiënter inzetten van personeel wordt de kwaliteit verhoogd. Tevens draagt deze maatregel bij aan het realiseren van de financiële taakstelling.

Omdat elk van deze ontwikkelingen het hele gevangeniswezen raakt is gekozen voor het in één plan opnemen van de personele gevolgen. Het in het Masterplan opgenomen personeelsplan geeft daarom inzicht in de gevolgen voor het personeel van de moderniseringsmaatregelen, de tekortbeperkende maatregelen en de ontwikkelingen op het gebied van de detentiecapaciteit.

¹ Kamerstukken II 2008/09 24587, nr. 341

² Kamerstukken II 2008/09 24587, nr. 332

Actie(s)	Einddatum
Opstellen Masterplan gevangeniswezen 2009-2014	Afgerond
Opstellen plan mobiliteit	Afgerond
Opstellen integraal personeelsplan	Afgerond
Vervolgactie: Uitvoering Masterplan	1 januari 2014
Onderzoek uitbreiding meerpersoonscellen betrekken bij Masterplan Detentiecapaciteit	Afgerond
Opstellen beleidsreactie tweede evaluatieonderzoek DCL	Afgerond

Project 2: Inkomsten en plaatsing

Product/activiteit 2a: Indeling in doelgroepen

In het kader van MGW wordt een indeling in zes doelgroepen gehanteerd op basis van juridische titel en (resterende) verblijfsduur. De zes te onderscheiden doelgroepen zijn:

- Preventief gehechten: niet veroordeelde gedetineerden tot aan datum veroordeling in eerste aanleg.
- Kortverblijvenden: veroordeelde gedetineerden met een straf of strafrestant tot vier maanden vanaf datum veroordeling in eerste aanleg.
- Langverblijvenden: veroordeelde gedetineerden met een straf of strafrestant van vier maanden of meer vanaf datum veroordeling in eerste aanleg.
- Vrouwen: ten aanzien van vrouwen kan geen onderscheid gemaakt worden naar juridische titel of verblijfsduur, omdat de groep vrouwelijke gedetineerden daarvoor te klein is.
- Strafrechtelijke vreemdelingen: veroordeelde gedetineerden aan wie geen verblijf in Nederland is toegestaan, bij wie het onderzoek naar hun status nog niet is afgerond of die een legale status hebben, maar waarvan het zeer waarschijnlijk is dat die hen wordt ontnomen.
- Bijzondere groepen: gedetineerden met een extra zorg- en/of beheersbehoefte.

Conform de wens van de Kamer is het beleid erop gericht om preventief gehechten in het arrondissement van vervolging te plaatsen (90%) en om kortverblijvenden en langverblijvenden in de laatste vier maanden van hun detentie te plaatsen in het arrondissement van vestiging of het aanpalend arrondissement. De plaatsing in doelgroepen is in 2008 van start gegaan en is uiterlijk in 2012 gerealiseerd. Het Masterplan gevangeniswezen geeft uitdrukking aan de indeling in doelgroepen.

Product/activiteit 2b: Invoeren gestandaardiseerde screening

Voor het invoeren van een gestandaardiseerde screening is het project Instroom, Selectie en Screening (ISS) gestart. Het project ISS is gericht op het stroomlijnen van het proces van informatie verzamelen tijdens de inkomsten ten behoeve van het voortaan voor alle gedetineerden op te stellen Detentie & Reïntegratieplan (D&R-plan). Uitgangspunt is een inkomstenprogramma in alle Huizen van Bewaring met als resultaat een D&R-plan na tien werkdagen (in de eerste voortgangsrapportage aangegeven als veertien dagen) voor elke nieuw binnengekomen gedetineerde. Waar het gebouwendijk kan wordt het inkomstenprogramma op een speciale inkomstenafdeling aangeboden. Het Detentie & Reïntegratieplan kent drie aandachtsgebieden: veiligheid en beveiliging, zorg en begeleiding en reïntegratie en resocialisatie. Het D&R-plan (in de eerste voortgangsrapportage gedefinieerd als reïntegratieplan) vormt de basis voor de invulling van de verdere detentie. Inmiddels zijn er procedures, screeningslijsten en formats vastgesteld. In plaats van 1 januari 2009 zullen vanaf 1 juli 2010 alle vestigingen de standaardwerkwijze ISS hanteren.

Product/activiteit 2c: Afstemmen beveiligingsniveau op het risicoprofiel van de individuele gedetineerde

Door DJI wordt momenteel onderzoek verricht naar beveiliging op maat. In het onderzoek naar beveiliging op maat wordt onderscheid gemaakt tussen interne en externe vrijheden. In de komende periode kijkt DJI op welke wijze in de huidige penitentiaire inrichtingen meer bewegingsvrijheid aan gedetineerden kan worden toegestaan. Bezien wordt hoe in het dagprogramma in gesloten gevangnissen meer vrijheden voor gedetineerden zijn in te passen.

Product/activiteit 2d: Psycho Medisch Overleg/Zorg (PMO/PMZ)

Doelstelling van het PMO/PMZ (psychomedische zorg) project is het PMO te laten functioneren conform de standaard werkprocessen. Dit is noodzakelijk om de volgende taken van het PMO eenduidig uit te kunnen voeren:

- Zorgcoördinatie: het betreft intake/indicatie, uitvoering van de zorgverlening en evaluatie en nazorg. Onder de zorgcoördinatie valt tevens het proces indicatiestelling ten behoeve van het doorverwijzen, plaatsing in de penitentiaire psychiatrische centra (PPC) en de GGZ- instellingen en ten behoeve van de inkoop van ambulante zorg.
- Zorgcontinuïteit: in het kader van de levensloopbenadering wordt afgewogen hoe de zorg vorm te geven tijdens de detentie en aan te sluiten op de periode na detentie.
- Zorgadvisering: het bewaken en adviseren met betrekking tot het detentiemilieu en de individuele bejegening van de gedetineerde met psychomedische problematiek.

Het PMO wordt met de invoering van het project (meer) ingebed in de organisatorische structuur van de vestiging. Het is het coördinerend psychomedisch overleg voor alle gedetineerden die (waarschijnlijk) in aanmerking komen voor psychomedische zorgverlening in de eerste lijns geestelijke gezondheidszorg. Het PMO verricht tevens de indicatie voor de tweedelijns geestelijke gezondheidszorg voor gedetineerden.

Product/activiteit 2e: Multi disciplinair Overleg (MDO)

Doelstelling van het PMO project is te bewerkstellingen dat in alle penitentiaire inrichtingen met regelmaat een multi disciplinair overleg gehouden wordt, waarin de D&R-plannen van de in de inrichting verblijvende gedetineerden besproken worden en waarin geadviseerd wordt over de invulling van detentie, waaronder de detentiefasering en verlofverlening.

Actie(s)	Einddatum
Realisatie van regionale plaatsing van preventief gehechten (90%), kortverblijvenden en langverblijvenden in de laatste vier maanden van detentie.	31 december 2012
Opstellen werkwijze gestandaardiseerde inkomsten en screening	Afgerond
Start pilots gestandaardiseerde screening en inkomsten	Lopend
Landelijke invoering gestandaardiseerde wijze van screening en observatie	Start 1 maart 2010, per 1 juli gerealiseerd
Onderzoek beveiliging op maat	31 december 2011
Optimaliseren functioneren psycho medisch overleg in alle vestigingen	1 juli 2011
Instellen multi disciplinair overleg in alle vestigingen	1 maart 2010

Project 3: Voorwaardelijke invrijheidstelling ³

Product/activiteit 3: Invoering Wet voorwaardelijke invrijheidstelling

Op 1 juli 2008 is de Wet Voorwaardelijke invrijheidstelling van kracht geworden. Met de invoering van de wet wordt beoogd een bijdrage te leveren aan het terugdringen van de recidive door een gefaseerde en gecontroleerde terugkeer van de gedetineerde in de samenleving. De veroordeelde krijgt na 2/3 van de straftijd te hebben uitgezeten, de kans om te laten zien dat hij op een maatschappelijk aanvaardbare wijze met zijn herwonnen vrijheid kan omgaan. Doet hij dit niet, dan volgt terugplaatsing in detentie en moet alsnog ten minste het resterende deel van de opgelegde straf worden uitgezeten.

Aan de voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) kunnen naast de algemene voorwaarde dat geen nieuw delict wordt gepleegd, bijzondere voorwaarden worden verbonden. Het Openbaar Ministerie beslist over de bijzondere voorwaarden op advies van DJI en de reclasseringsorganisaties. De bijzondere voorwaarden zijn op de persoon - de ernst en aard van diens risicoprofiel- toegesneden. Op de naleving van de bijzondere voorwaarden wordt toezicht uitgeoefend door de reclassering.

Het aantal v.i.-gestelden bedraagt in de structurele situatie vanaf het jaar 2011 naar verwachting circa 1.650 per jaar. Er is sprake van een geleidelijke instroom van v.i.-kandidaten. De verwachting is dat aan meer dan de helft bijzondere voorwaarden worden opgelegd. In nauw overleg met alle betrokken ketenpartners is de invoering van de v.i. voorbereid en zijn de werkprocessen van de ketenpartners op elkaar afgestemd. Binnen DJI wordt met name aandacht besteed aan de afstemming met andere projecten, zoals het Programma terugdringen recidive (TR) en het Programma Sluitende Aanpak Nazorg.

Vanaf invoering van de wet v.i. op 1 juli 2008 is de eerste periode gewerkt op basis van een handmatig en pragmatisch ketenproces, met alleen de meest noodzakelijke ICT ondersteuning. Het robuuste ketenproces (een gezamenlijk portaal van het OM en het CJIB) is vervolgens in de periode tussen 1 april en 5 juli 2009 stapsgewijs geïmplementeerd.

Actie(s)	Einddatum
Toetsen werkprocessen v.i. en waar nodig aanpassen	Afgerond
Invoering portaal voor gegevensuitwisseling	Afgerond

³ De invoering van de voorwaardelijke invrijheidstelling maakt onderdeel uit van het programma Justitiële Voorwaarden van het ministerie van Justitie. Vanwege de inhoudelijke samenhang met het Programma MGW wordt volledigheidshalve ook over de voortgang van dit project gerapporteerd.

Project 4: Dagprogramma

Product/activiteit 4: Dagprogrammering (voorheen: ‘herinrichten van het dagprogramma’)

Binnen het project dagprogrammering gaat het om een optimale benutting van het te bieden dagprogramma. Een goed dagprogramma geeft structuur aan het verblijf in detentie. Bij de herinrichting van het dagprogramma in het kader van MGW zijn de volgende uitgangspunten aan de orde:

- het dagprogramma is zoveel mogelijk gericht op het stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van de gedetineerden om te werken aan een succesvolle terugkeer in de samenleving;
- het dagprogramma biedt een basisactiviteitenprogramma voor alle gedetineerden en meer op de persoon gerichte onderdelen. De activiteiten staan (mede) in het teken van de reïntegratie;

In de eerste voortgangsrapportage is beschreven dat door middel van pilots een systeem ontwikkeld wordt voor meer individuele planning van dagactiviteiten. Van deze benadering is afgeweken, er is nu gekozen voor een meer integrale benadering. Het einddoel blijft hetzelfde maar de realisatie vindt plaats in twee stappen. De eerste stap is het op orde brengen van het dagprogramma zoals dit momenteel in de penitentiaire inrichtingen wordt aangeboden. Dit betekent dat dit jaar wordt ingezet op het verbeteren van het inroosteren van personeel en de uitvoering van taken in het primaire proces. Uiterlijk 1 maart 2010 dient dit gerealiseerd te zijn.

De tweede stap is uitbreiding van het dagprogramma. Vanaf begin volgend jaar worden in de vestigingen de voorbereidingen getroffen voor het nieuwe dagprogramma. Per 1 september 2010 hebben alle vestigingen het avondprogramma en weekendactiviteiten ingevoerd.

Product/activiteit 4a: Vormingsactiviteiten

Door de invoering van het avond- en weekendprogramma breidt het aantal uren gericht op reïntegratie en resocialisatie zich met vier uur uit per week. Deze uren worden benut voor vormingsactiviteiten gericht op alle vijf de leefgebieden (wonen, werk en inkomen, schulden, zorg en identiteitsbewijs). In het kader van de samenwerkingsafspraken tussen Justitie en gemeenten wordt daarbij voor een importmodel gekozen. Dit betekent dat ketenpartners de activiteiten verzorgen en zo mogelijk ook financieren.

Landelijke groei naar een dergelijk door ketenpartners verzorgd aanbod in alle penitentiaire inrichtingen kost tijd. Daarom wordt een tweesporen beleid ingezet, uitgaande van een eindmodel waarin ketenpartners (grotendeels) het aanbod verzorgen en een groeifase daar naar toe. Het eindmodel dient in 2012 gerealiseerd te zijn. In de tussentijd verzorgt het gevangeniswezen zelf een basisaanbod vormingsactiviteiten. Het basisaanbod wordt in overleg met maatschappelijke partners samengesteld.

Actie(s)	Einddatum
Ontwikkelen systeem voor meer individuele planning dagactiviteiten en uitproberen in pilots	Pilots stonden gepland voor augustus 2009. Zoals hierboven aangegeven is er besloten om geen pilots dagprogramma uit te voeren.

Actie(s)	Einddatum
Invoering nieuwe dagprogramma	Gefaseerde invoering nieuw dagprogramma vanaf 1 januari 2010 i.p.v. 2009
Aanvullende acties's	
Alle penitentiaire inrichtingen bieden een basisaanbod dagprogramma aan	1 maart 2010
Invoering avond- en weekendprogramma	1 september 2010
Invoering vormingsactiviteiten	1 september 2010

Project 5: Werkt!

Product/activiteit 5a: Arbeid in het gevangeniswezen

Het project Werkt! heeft een tweeledige doelstelling: het gaat enerzijds om verbetering van de organisatie van arbeid om zo het arbeidspotentieel beter te benutten en de kosten te verminderen. Anderzijds gaat het om een grotere gerichtheid op vakmanschap van het personeel en training van gedetineerden.

Een substantiële kostenbesparing wordt bereikt door:

1. het verhogen van de opbrengsten van de arbeid. Dit wordt gerealiseerd door het beter benutten van het aantal beschikbare gedetineerdenuren en door voldoende en voldoende grote en langlopende opdrachten te acquireren.
2. het terugbrengen van de kosten voor arbeid. De kosten van arbeid kunnen worden verminderd door beter in te kopen en de kosten voor overhead terug te dringen.
3. het verlagen van de kosten voor GW door een deel van de opdrachten binnen DJI/GW te verwerven (kostenbesparende arbeid). Dat resulteert in besparingen voor GW.

De Regeling Arbeidsloon gedetineerden is aangepast, het arbeidsloon is van €0,64 verhoogd naar €0,76.

Het project Werkt! heeft een adviesaanvraag ingediend bij de Groepsondernemingsraad. De verwachting is dat de Groepsondernemingsraad in november haar definitieve advies geeft.
PM

Actie(s)	Einddatum
Uitwerking uitkomsten pilots gedetineerdenarbeid	Gerealiseerd
Opzetten centraal arbeidsbedrijf	Startdatum opzetten: 1 januari 2010
Aanvullende actie: Gedetineerden zijn minimaal 20 uur beschikbaar voor arbeid	31 december 2010
Landelijke invoering arbeid conform nieuwe maatstaven	31 december 2010
Aanpassen loonregeling voor gedetineerden	Gerealiseerd ⁴

⁴ Staatscourant 17 juni, nr. 5602688/09

Project 6: Onderwijs

Product/activiteit 6: Onderwijsaanbod

Onderwijs is een belangrijk onderdeel van het programma MGW. Binnen het project onderwijs is in overleg met het veld bekeken:

- hoe het onderwijsaanbod in de vestigingen geoptimaliseerd kan worden;
- het aanbod van onderwijs per doelgroep (gelet op de duur van verblijf in detentie)
- door wie het aanbod idealiter aangeboden wordt;
- wat de randvoorwaarden voor die realisatie zijn.

Onderwijs in detentie wordt aangeboden met de volgende doelen:

1. Activering en motivering

Door gedetineerden kennis aan te reiken kunnen zij gemotiveerd raken om hun basisvaardigheden te verbeteren. Dit wordt in eerste instantie bereikt door het aanbieden van vormingsactiviteiten.

2. Vergroten van de zelfredzaamheid

Door het aanbieden van onderwijs kan de zelfredzaamheid van gedetineerden worden vergroot. Voor het regelen van alledaagse zaken, zoals het omgaan met geld en contact onderhouden met (overheids)instanties is voldoende mate van geletterdheid en het kunnen rekenen randvoorwaardelijk.

3. Behalen van een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt

Het hoogst haalbare doel is arbeidstoeleiding. De samenwerking tussen het UWV-Werkbedrijf en de Dienst Justitiële Inrichtingen is hiervan een goed voorbeeld.

Actie(s)	Einddatum
Opstellen beleidsplan onderwijs	Gerealiseerd
Landelijke invoering onderwijs conform nieuwe maatstaven	31 december 2010

Project 7: Motiverende bejegening en Persoonsgebonden verlof

Product/activiteit 7a: Invoering motiverende bejegening

Een persoonsgerichte aanpak vraagt veel van de talenten van de medewerkers van het gevangeniswezen. Van de medewerkers wordt in de nieuwe setting verwacht dat zij een klimaat creëren, dat gedetineerden motiveert om mee te werken aan hun reïntegratie en stimuleert om verantwoordelijkheid te nemen voor hun verblijf in detentie en voor hun toekomst. Tegelijkertijd moet er binnen de inrichting sprake zijn van orde en veiligheid. Het realiseren van de noodzakelijke balans tussen een motiverend detentieklimaat en de veiligheid binnen de inrichting is een grote uitdaging voor management en medewerkers van het gevangeniswezen.

Alle vestigingsdirecteuren moeten voor hun eigen vestiging een opleidingsplan maken en uitvoeren voor motiverende bejegening. Hierbij geldt een aantal randvoorwaarden:

1. Alle opleidingen worden verzorgd door het Opleidingsinstituut
2. Alle piw'ers starten met de module motiverende gespreksvoering (ongeacht eventueel vooropleidingstrajecten)
3. Alle leden van de vestigingsdirectie en het middenkader van de leefafdelingen doorlopen net als het uitvoerend personeel het trainingstraject motiverende bejegening.
4. Eind 2009 is bij een zestal testlocaties een begin gemaakt met het ontwikkeling-opleidingsplan motiverende bejegening. De andere vestigingen maken in de periode november 2009 tot maart 2010 een opleidingsplan. Voor het einde van 2010 is het opleidingsplan ten aanzien van motiverende bejegening in elke vestiging uitgevoerd.

Product/activiteit 7b: Invoering persoonsgebonden verlof voor langverblijvenden

In de huidige regeling Tijdelijk verlaten van de inrichting is de mate van bewegingsvrijheid gekoppeld aan het regime. Het voornemen is om in de (nieuwe) regeling Persoonsgebonden Verlof deze vaste koppeling los te laten. De regeling Persoonsgebonden Verlof wordt momenteel heroverwogen, gelet op de ontwikkelingen in de zaak Saban B. Randvoorwaarde voor het invoeren van persoonsgebonden verlof is in ieder geval dat het personeel het traject motiverende bejegening doorloopt en het project verbetering huidige verlofpraktijk is afgerond. Dit betekent dat het project persoonsgebonden verlof enige vertraging oploopt.

Actie(s)	Einddatum
Opstellen theoretische onderbouwing beoordeling van gedrag	Gerealiseerd
Start pilots motiverende bejegening	Lopend
Het opleidingsplan motiverende bejegening is in uitvoering gebracht	31 december 2010
Regeling persoonsgebonden verlof ter consultatie aan verschillende partijen voorleggen	31 december 2010
Aanvullende actie: Verbetering huidige verlofpraktijk	1 juli 2010
Invoering regeling Persoonsgebonden verlof	Nog vast te stellen

Project 8: Extra Zorg Voorziening (EZV)

Product/activiteit 8: Inrichten EZV in elke vestiging van het gevangeniswezen

Doel van de EZV is het stabiliseren en beschermen van kwetsbare gedetineerden en hen waar nodig te motiveren voor een zorgtraject. Door structuur en aandacht voor zelfverzorging wordt de stabiliteit van gedetineerden bevorderd. De EZV is de opvolger van de Bijzondere zorgafdeling (BZA).

In de veilige, beschermde leefomgeving van de EZV zijn meer mogelijkheden tot observatie die kunnen bijdragen aan diagnostiek en – wanneer geïndiceerd – het verstevigen van motivatie voor behandeling of zorg. Waar nodig krijgen gedetineerden passende zorg en begeleiding van aan de penitentiaire inrichting verbonden disciplines en/of ambulante ingekochte zorg.

Iedere vestiging krijgt een EZV. De EZV voor mannelijke gedetineerden krijgt een bestemming als huis van bewaring of als gevangenis. Bij de EZV voor vrouwelijke gedetineerden zal een dubbele bestemming worden toegepast. Bij PI's voor mannen wordt in beginsel uitgegaan van afdelingen, of een deel van een afdeling, van 24 of 12 cellen. Bij vrouwen betreft het EZV's met 6 tot 12 cellen.

Actie(s)	Einddatum
Opstellen visiedocument EZV	Gerealiseerd
Opstellen productbeschrijving EZV	31 december 2009
Opstellen implementatieplan	Gerealiseerd
Implementatie EZV voltooid	1 juli 2010 i.p.v. eind 2009

Project 9: Programma Terugdringen Recidive (TR)

Product/activiteit 9a: Uitbreiding Samenwerkingsmodel GW-3RO

Het Programma Terugdringen Recidive (TR) maakte deel uit van het programma Modernisering Sanctie Toepassing (MST) en is nu onderdeel van het Programma MGW. Opdracht is de recidive te verminderen door de tijd die justitiabelen in de gevangenis doorbrengen of onder reclasseringstoezicht staan beter te benutten voor de voorbereiding van een succesvolle terugkeer in de maatschappij. Gedetineerden met een straf of strafrestant van minimaal vier maanden komen in aanmerking voor het programma TR.

Het door het Programma TR ontwikkelde 'Draaiboek Samenwerkingsmodel TR' geeft de samenhang weer tussen de activiteiten van de drie reclasseringsorganisaties en het gevangeniswezen. Op basis van de RISC wordt in overleg een reïntegratieplan opgesteld en worden – intramuraal en extramuraal – (erkende) gedragsinterventies aangeboden en een sluitende aanpak nazorg georganiseerd. Begin 2008 is het samenwerkingsmodel GW-3RO landelijk ingevoerd. Naar aanleiding van recente ontwikkelingen op het gebied van de voorwaardelijke invrijheidstelling, nazorg, onderwijs, het project Werkt! en de ISD is het draaiboek inmiddels aangepast.

Product/activiteit 9b: Inzet erkende gedragsinterventies

Eén van de pijlers van het programma TR is het ontwikkelen en uitvoeren van effectieve gedragsinterventies. Vanaf 1 januari 2012 worden alleen nog erkende gedragsinterventies ingezet voor langverblijvenden. Op advies van de werkgroep gedragsinterventies is in 2005 besloten tot de ontwikkeling van een klein aantal interventies (voorlopig 10). Iedere interventie is gericht op een dynamische criminogene factor (geïndiceerd m.b.v. RISC) die volgens wetenschappelijke inzichten samenhangt met het delinquent gedrag. De interventies worden ex ante op kwaliteitscriteria getoetst door de Erkenningscommissie. Om gedragsinterventies succesvol te laten zijn, moet aan een aantal randvoorwaarden zijn voldaan. Zo moet de gedetineerde gemotiveerd zijn om aan de verandering van zijn gedrag te werken. Gedragsverandering vraagt immers om het doorbreken van ingesleten patronen.

De cognitieve vaardigheidstrainingen (CoVa en CoVa+ voor verstandelijk minderbegaafden), de Arbeidsvaardigheidstraining (ArVa), de korte en de reguliere leefstijltraining voor verslaafde justitiabelen en de agressietraining ART Wiltshire-Nederland zijn inmiddels erkend en worden landelijk geïmplementeerd. De gedragsinterventies Budgetteren en de Woontraining zijn 'voorlopig erkend' en worden in pilots uitgevoerd. De status 'voorlopig erkend' is geldig voor een periode van twee jaar en kan niet worden verlengd. De gedragsinterventie Alcohol en geweld wordt naar verwachting december 2009 voor het eerst ter beoordeling voorgelegd. De gedragsinterventie Huiselijk Geweld is nog in ontwikkeling. Naar verwachting zal deze in 2010 in pilotvorm worden uitgetest.

Erkenning van gedragsinterventies is overigens niet het eind- maar het vertrekpunt. De kwalitatief goede uitvoering van de erkende gedragsinterventies in de praktijk is essentieel om uiteindelijk succesvol te kunnen zijn. Het Ministerie van Justitie acht het van groot belang om het proces van in- en uitvoering van de erkende gedragsinterventies en de resultaten die daarmee geboekt worden goed te volgen. Medio 2008 is een proces- en effectevaluatie naar de eerste erkende gedragsinterventie, de CoVa, gestart.

Alle genoemde gedragsinterventies kunnen worden aangeboden aan gedetineerden met een opgelegde vrijheidsstraf van meer dan vier maanden. In 2010 zal een pilot plaatsvinden voor een gedragsinterventie voor kortverblijvenden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van voorbeelden in het buitenland van succesvolle interventies voor deze categorie gedetineerden. Deze zijn gericht op het bevorderen van de motivatie en het bieden van inzicht in gedrag. Samen met de reclasseringsorganisaties wordt de haalbaarheid onderzocht een dergelijke interventie ook binnen GW aan te bieden aan kortverblijvenden.

Actie(s)	Einddatum
Herziening Samenwerkingsmodel GW-3RO	Gerealiseerd
DJI zet voor langverblijvenden louter erkende gedragsinterventies in	1 januari 2012
Haalbaarheidsonderzoek inzet gedragsinterventies voor kortverblijvenden	Lopend
Aanvullende actie: Pilot inzet gedragsinterventies voor kortverblijvenden	31 december 2010

Project 10: Forensische zorg voor gedetineerden

Product/activiteit 10: Uitbreiding aantal zorgplaatsen in het gevangeniswezen en de GGz

In het gevangeniswezen bevinden zich gedetineerden met ernstige tot zeer ernstige psychiatrische problematiek. Voor deze categorie waren ongeveer 500 bijzondere zorgplaatsen beschikbaar. De Commissie Visser heeft vastgesteld dat de toenmalige voorzieningen onvoldoende capaciteit bieden voor alle benodigde tweedelijns psychiatrische zorg. Om deze reden wordt, naast de concentratie van de huidige voorzieningen, het aantal zorgplaatsen uitgebreid.

De uitbreiding was gerelateerd aan het aantal detentieplaatsen. Aanvankelijk was een uitbreiding gepland tot een totaal van 1200 zorgplaatsen voor gedetineerden in 2010. Op grond van de huidige PMJ prognoses is, naast het neerwaarts bijstellen van de reguliere detentiecapaciteit, ook het totaal aantal zorgplaatsen in het gevangeniswezen naar beneden bijgesteld. Het totaal aantal plaatsen in de vijf penitentiaire psychiatrische centra (PPC's) dat was beoogd te realiseren ten behoeve van de geestelijke gezondheidszorg aan gedetineerden is 859. De bijstelling betekent dat nu 700 plaatsen worden gerealiseerd (509 bestaand en 191 nieuw), verdeeld over vijf PPC's.

Door middel van aanbestedingen zijn de plaatsen voor gedetineerden in de GGz gegund aan Forensisch Psychiatrische Klinieken, Forensisch Psychiatrische Afdelingen en Regionale Instellingen voor Beschermd Wonen. Een deel van de plaatsen is in 2008 en 2009 gerealiseerd. De overige plaatsen komen in 2010 en 2011 beschikbaar.

Actie(s)	Einddatum
Geplande uitbreiding van zorgplaatsen (191 in het gevangeniswezen en 320 in de GGz) is gerealiseerd	31 december 2010
Concentratie bestaande zorgplaatsen in de vijf Penitentiair Psychiatrische Centra voltooid	31 december 2009

Project 11: Verbetering uitvoering ISD

Product/activiteit 11: Verbetering uitvoering ISD-maatregel

De ISD-maatregel heeft een dubbele doelstelling. Enerzijds wordt een directe bijdrage geleverd aan de maatschappelijke veiligheid door notoire veelplegers maximaal 2 jaar uit de samenleving weg te halen. Anderzijds biedt de maatregel de mogelijkheid om via een persoonsgerichte aanpak te werken aan resocialisatie van veelplegers.

Op basis van een intern onderzoek en een onderzoek van de Inspectie voor de sanctietoepassing is een goed inzicht verkregen in de wijze waarop de ISD-maatregel wordt uitgevoerd en welke verbeteringen moeten worden gerealiseerd. Met het oog op een meer effectieve tenuitvoerlegging van de ISD-maatregel zijn de volgende verbetermaatregelen uitgevoerd.

- 1) Sinds het najaar 2008 is binnen de ISD meer inzet mogelijk van psychiaters van het NIFP en inrichtingspsychologen voor diagnostiek en consulten. Dit draagt bij aan meer tijdige en gerichte doorgeleidingen naar de zorgvoorzieningen.
- 2) Het personeel binnen de ISD-inrichting wordt opgeleid voor bejegening van de ISD-doelgroep met een complexe problematiek. Er worden in 2010 Zorg Behandel Inrichtingswerkers (ZIBW'ers) ingezet in plaats van Penitentiaire Inrichtingswerkers. Sinds januari 2009 wordt extra personeel ingezet voor persoonlijke begeleiding en mentoraat. Door invoering van een avondprogramma binnen de ISD-inrichtingen op drie dagen in de week voor ISD'ers in een traject wordt ook extra tijd in het dagprogramma gecreëerd voor begeleiding.
- 3) Om terugval in de laatste, extramurale fase van de ISD te voorkomen, maken alle ISD-inrichtingen een half-open fase mogelijk. Alle inrichtingen zijn al gestart met voorbereidingen en bij 6 inrichtingen is dit reeds gerealiseerd. In de half-open fase kunnen geleidelijk meer verantwoordelijkheden aan de ISD'ers worden toegekend.
- 4) Voor de doelgroep met een complexe meervoudige problematiek bestaan lange wachttijden voor plaatsing in een voorziening voor sterk gestoorde, licht verstandelijk gehandicapten (SGLVG). Daarom wordt voor 2010/2011 specifiek voor deze doelgroep extra zorgcapaciteit ingekocht. In 2009 is tevens meer capaciteit ingekocht bij de verslavingszorg en de beschermende woonvormen (RIBW). De samenwerking met zorgpartners wordt versterkt.
- 5) Uit de procesevaluatie van de ISD-maatregel blijkt dat gemeenten steeds meer verantwoordelijkheid nemen voor de nazorg van veelplegers. De lokale ketenoverleggen, ook in de voorfase van de ISD, dragen hieraan bij.
- 6) Sinds 1 juli 2009 kan de ISD-maatregel ook voor illegale vreemdelingen (die aan de ISD-criteria voldoen) worden gevorderd. De maatregel ziet voor deze doelgroep niet op reïntegratie in Nederland maar, waar mogelijk, op terugkeer naar het land van herkomst en wordt daarom in zijn geheel intramuraal ten uitvoer gelegd. Criminaliteit en overlast door deze doelgroep wordt hiermee verder teruggedrongen.

Actie(s)	Einddatum
Opstellen productbeschrijving ISD met uniforme werkwijze	Gerealiseerd
Implementatie verbetermaatregelen ISD voltooid	Gedeeltelijk gerealiseerd. Invoering functie ZBIW en avondprogramma wordt in 2010 gerealiseerd Aansluiting op zorg is een continue proces.

Project 12: Verbetering uitvoering Nazorg

De sluitende aanpak nazorg rond de reïntegratie van ex-gedetineerden is een belangrijke pijler in het streven van het kabinet de recidive terug te dringen. Hierbij wordt ingezet op een optimale samenwerking tussen Justitie, gemeenten en maatschappelijke organisaties om te zorgen voor de basisvoorzieningen: identiteitspapieren, huisvesting, inkomen, schuldhulpverlening en noodzakelijke (geestelijke) gezondheidszorg. Jaarlijks keren ongeveer 33.000 mensen vanuit de gevangenis terug in de maatschappij. Om de aansluiting tussen verblijf in detentie en de periode daarna te verbeteren is in juli 2009 het Samenwerkingsmodel Nazorg ondertekend door de Staatssecretaris van Justitie en de voorzitter van de VNG. In het Samenwerkingsmodel zijn de gezamenlijke ambities en de wederzijdse taken en verantwoordelijkheden van Justitie en gemeenten op de primaire leefgebieden vastgelegd. Het Samenwerkingsmodel biedt een landelijk normatief kader dat vervolgens moet worden vertaald naar de lokale uitvoeringspraktijk. Met het bieden van goede nazorg wordt aan een belangrijke randvoorwaarde voldaan voor het verminderen van recidive.

Het Project Verbetering Uitvoering Nazorg richt zich op het optimaliseren van de informatie-uitwisseling tussen het Gevangeniswezen en gemeenten en het creëren van de noodzakelijke randvoorwaarden binnen het Gevangeniswezen teneinde de maatschappelijke partners te faciliteren in het licht van reïntegratie. Binnen dit project wordt in samenspraak met gemeenten en maatschappelijke partners een werkwijze ontwikkeld om gesignaleerde knelpunten op één of meer van de primaire leefgebieden nog voor einde detentie op te lossen.

Product/activiteit 12a: Tijdige en volledige informatie-uitwisseling tussen het gevangeniswezen en gemeenten

In het Samenwerkingsmodel nazorg zijn heldere afspraken gemaakt over de informatie-uitwisseling. Belangrijke wijziging is dat gemeenten vanaf 2010 binnen enkele dagen worden geïnformeerd dat een inwoner van die gemeente is gedetineerd en dat gemeenten de gelegenheid krijgen om aan de MMD'ers⁵ relevante informatie te verstrekken op de leefgebieden identiteitsbewijs, huisvesting, werk/inkomen, schulden en zorg die bij de gemeente al bekend is. Ook kan de gemeente dan gericht vragen neerleggen bij de MMD'ers.

Product/activiteit 12b: Ondersteuning ontwikkeling infrastructuur gemeenten op het gebied van nazorg

Het project Verbetering Uitvoering Nazorg heeft tot doel binnen het gevangeniswezen de voorwaarden te scheppen om te komen tot een concrete samenwerking met gemeenten. Om deze werkwijze te kunnen realiseren worden het screeningsproces en het Digitaal Platform Nazorg (DPAN) eind 2009 zodanig aangepast dat de informatie van de MMD'er wordt aangevuld door andere onderdelen binnen het gevangeniswezen, zoals het Psycho Medisch Overleg, en door gemeenten die al over informatie van de desbetreffende persoon beschikken. Deze informatie-uitwisseling gebeurt via het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN). DPAN wordt eind 2009 aangepast. Dit leidt ertoe dat de informatie over de gedetineerde sneller bij elkaar komt en betrouwbaarder is, waardoor een gericht nazorgtraject al tijdens detentie kan starten. Het aantal gemeenten dat op DPAN aangesloten is neemt gestaag toe. Er zijn inmiddels bijna 265 gemeenten, waaronder de G31, aangesloten. Door middel van

⁵ Medewerker Maatschappelijke Dienstverlening

aanpassingen aan het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg, scholing van MMD-ers en deskundigheidsbevordering bij gemeentelijke contactpersonen nazorg wordt de informatie-uitwisseling tussen het Gevangeniswezen en gemeenten verbeterd.

Product/activiteit 12c: Sluitende overdracht gedetineerden vanuit het gevangeniswezen naar gemeenten op het gebied van ID-bewijs, werk/inkomen, schulden, onderdak en zorg

Om de kwaliteit van de screeningen en informatieoverdrachten te verhogen en de betrouwbaarheid van de informatie van MMD-ers te vergroten wordt binnen het Gevangeniswezen gestuurd op de kwaliteit en kwantiteit van de screeningen. Dit heeft ertoe geleid dat de MMD-er in 2009 in 85%-90% van de gevallen binnen tien werkdagen de informatie aan de gemeente van terugkeer overdraagt. Wel is gebleken dat deze informatie nog lang niet in alle gevallen volledig is. De komende periode wordt gewerkt aan verbetering van de kwaliteit van de informatieoverdracht.

Actie(s)	Einddatum
Tijdige en volledige overdracht gegevens aan gemeenten	31 december 2008: 60% Gerealiseerd 31 december 2009: 80 % Wordt gerealiseerd 31 december 2010: 100 %
Kennis gemeenten Digitaal Platform Nazorg	31 december 2009: 100 % Wordt gerealiseerd
Digitaal Platform Nazorg beschikbaar	31 december 2008: 90 % 31 december 2009: 100 %
Gemeenten maken zoveel mogelijk gebruik van Digitaal Platform Nazorg	31 december 2009: 80 % Gedeeltelijk gerealiseerd: van de 441 gemeenten hebben 400 gemeenten een gemeentelijk contactpersoon nazorg. In 265 gemeenten gebeurt dat via het Digitaal Platform Aansluiting Nazorg.
Gedetineerden beschikken bij ontslag uit detentie zoveel mogelijk over een vorm van huisvesting, zorg, werk/inkomen en/of identiteitsbewijs en over voldoende middelen om in de eerste levensbehoeften te voorzien ⁶ .	31 december 2010: 80 %

⁶ Voor kortverblijvenden bij wie de detentieduur te kort is om nog tijdens detentie de knelpunten op te lossen, moet volstaan worden met een adequate overdracht van informatie aan gemeenten.